

POSTANOWIENIE

Dnia 30 czerwca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Zawistowski (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie ze skargi T. N. i P. S. o wznowienie postępowania w sprawie z wniosku
Skarbu Państwa - Starosty Powiatu O.

przy uczestnictwie A. C. i innych,

przy udziale T. N. i P. S.

o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie,
zakończoną prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w O.

z dnia 8 marca 1961 r.,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 30 czerwca 2016 r.,

zażalenia skarżących na postanowienie Sądu Okręgowego

w W. z dnia 25 czerwca 2015 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie w części zmieniającej
wyrok Sądu Rejonowego w O. z dnia 25 czerwca 2014 r., sygn.
akt [...] (pkt 2) i orzekającej o kosztach postępowania (pkt 3),
znosi postępowanie objęte protokołem rozprawy apelacyjnej z
dnia 25 czerwca 2015 r. i w tym zakresie przekazuje sprawę
Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania i
rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w O. wyrokiem z dnia 25 czerwca 2014 r. odrzucił skargę P. S. o wznowienie postępowania w sprawie z wniosku Skarbu Państwa - Starosty

Powiatu O. z udziałem A. C. i innych, o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie, zakończonej prawomocnym postanowieniem tego Sądu z dnia 8 marca 1961 r., sygn. akt I Ns .../06; jednocześnie wznowił postępowanie w tej sprawie na skutek skargi T. N. i zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że oddalił wniosek o zasiedzenie.

Sąd Rejonowy stwierdził, że P. S. wniósł skargę po upływie terminu określonego w art. 407 § 1 k.p.c. Oceniając zaś skargę T. N., uznał, że zaskarżone nią postanowienie zostało wydane z naruszeniem art. 1 ust. 1 i art. 34 ust. 1 dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz. U. Nr 13, poz. 87 ze zm.), gdyż w chwili wydania tego orzeczenia Skarb Państwa był już właścicielem przedmiotowej nieruchomości na podstawie decyzji wywłaszczeniowej.

Wyrok Sądu Rejonowego w O. z dnia 25 czerwca 2014 r. zaskarżyli apelacjami P. S., T. N., T. W.-W., Skarb Państwa - Starosta Powiatu O., A. L. i P. L.

Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 25 czerwca 2015 r., wydanym po przeprowadzeniu rozprawy i dokonaniu zmiany trybu procesowego rozpoznania sprawy na tryb nieprocesowy, odrzucił apelację P. S. i T. N. oraz zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że skargę T. N. odrzucił i orzekł o kosztach postępowania za obie instancje.

Sąd Okręgowy wskazał, że rozstrzygnięcie w przedmiocie odrzucenia skargi P. S., mające formę postanowienia, zostało zaskarżone niedopuszczalnym środkiem zaskarżenia, tj. apelacją. Przyjął, że termin do wniesienia skargi o wznowienie postępowania powinien być liczony - w stosunku do każdego ze skarżących - od dnia 20 lutego 2012 r., w którym ich pełnomocnik dowiedział się o postanowieniu Sądu Rejonowego w O. z dnia 8 marca 1961 r. W konsekwencji uznał skargę wniesioną w dniu 22 maja 2012 r. za spóźnioną również w odniesieniu do T. N.

Postanowienie Sądu Okręgowego, w części odrzucającej skargę, zaskarżyli zażaleniem P. S. i T. N., zarzucając naruszenie art. 13 ust. 1 k.p.c. oraz art. 377 i art. 224 § 1 k.p.c. Skarżący wskazali na niedopuszczalną - na etapie postępowania odwoławczego - zmianę trybu postępowania na tryb nieprocesowy,

przeprowadzenie rozprawy w sposób uniemożliwiający stronom zajęcie stanowiska w sprawie oraz wydanie orzeczenia odrzucającego skargę bez wskazania, czy zostało ono podjęte w wyniku uwzględnienia apelacji innych skarżących, czy też z innych przyczyn.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażaleniu nie można odmówić słuszności, chociaż nie wszystkie podniesione w nim zarzuty mogły zostać uznane za usprawiedliwione.

Nie można podzielić zarzutu skarżących, wskazującego na niedopuszczalną zmianę trybu postępowania, dokonaną przed Sądem drugiej instancji. W judykaturze i piśmiennictwie wskazuje się, że zmiana trybu postępowania - stosownie do art. 201 § 2 k.p.c. - może nastąpić na każdym etapie postępowania, a więc również w fazie postępowania apelacyjnego (zob. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2007 r., III CZP 11/07, OSNC 2008, nr 2, poz. 23 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2015 r., IV CZ 35/15, nie publ.). Skoro zatem sprawy o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez Skarb Państwa na podstawie przepisów dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich są rozpoznawane - również w wyniku wznowienia postępowania - w trybie postępowania nieprocesowego (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2014 r., III CZP 98/14, OSNC 2015, nr 10, poz. 15), to decyzja Sądu Okręgowego o rozpoznaniu sprawy w tym właśnie trybie nie została podjęta z naruszeniem art. 13 ust. 1 k.p.c.

Odrzucenie skargi o wznowienie postępowania wniesionej po upływie przepisanego terminu, skargi niedopuszczalnej lub nieopartej na ustawowej podstawie może nastąpić w drodze postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym (art. 410 § 1 k.p.c.). Nie jest jednak wyłączone przeprowadzenie badania skargi pod tym kątem na rozprawie (art. 148 w związku z art. 406 k.p.c.); może to być uzasadnione w przypadku konieczności należytego wyjaśnienia wskazanych przez skarżącego okoliczności stwierdzających zachowanie terminu do wniesienia skargi lub dopuszczalności wznowienia.

Sąd Rejonowy uznał, że T. N. wniósł skargę w ustawowym terminie. Uczestnicy postępowania w swoich apelacjach podnieśli zarzuty kwestionujące m.in. powyższą ocenę, które Sąd Okręgowy uznał za usprawiedliwione. Wbrew odmiennemu zapatrywaniu wyrażonemu w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, ocena zasadności zarzutów apelacyjnych nie mogła być dokonana na posiedzeniu niejawnym gdyż rozpoznanie apelacji następuje zasadniczo na rozprawie (art. 375 k.p.c.). Skoro rozprawa została w tym celu wyznaczona, to powinna zostać przeprowadzona zgodnie z przewidzianymi dla niej regułami i umożliwić skarżącym oraz ich przeciwnikom wyrażenie swojego stanowiska w sprawie. Tymczasem Sąd Okręgowy na rozprawie apelacyjnej ograniczył się do wydania postanowienia o zmianie trybu postępowania, zarządzenia przerwy i ogłoszenia zaskarżonego postanowienia. Taki sposób działania, naruszający art. 377 i art. 224 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. stwarzał - w istocie - jedynie pozory przeprowadzenia rozprawy i uniemożliwił skarżącym obronę swych praw.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 oraz art. 386 § 2 w związku z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

jw

eb